

188552
III / 2

De Vincentii Bellovacensis excerptis Graecis

scripsit Leo Sternbach.

(Contin. e vol. VI. p. 401—406).

II.

Quae sequitur adnotatio, Latinos sylloges Vaticanae fontes proponit ex editionibus haustos, adiunctis Vincentii discrepantiis, ut quae interpretis Graeci contextum reddant. Contemplatione autem digna est scripturae varietas Vincen-
tiana, siquidem haud semel memoriam a vulgata diversam deprehendimus, quamquam cavendum, ne lectiones a Vin-
centio cogitate et consulto¹⁾ invectae ad excerptorum co-
dices referantur. Auget haec res quaestionem nostram, cum
campus in conspectum veniat, in quo studia late excurrere
possint. Adhuc enim tantummodo Tibulli editores Lach-
manno praeunte (cf. praef. p. VI) Vincentii excerpta dili-
gentius tractarunt,²⁾ si Woelfflinum excipis, qui uberes
fructus ad Caecilii Balbi (cf. p. 51 sqq.) et Publilii Syri
(cf. p. 21 sq. 37. 41)³⁾ recensiones e scriptore nostro
percepit.⁴⁾

* * *

*

¹⁾ Cf. n. 30. 39. 47. 49. 55. 57. 62. 82. 94 cl. 43. 45. 81.

²⁾ Cf. Mueller praef. p. III sqq., VI sq., Baehrens p. XII sqq.
Accuratius quaestionem retractarunt Richter, de Vincentii Bello-
vacensis excerptis Tibullianis (Bonnac 1865), Woelfflin, eine neue
Handschrift des Tibull, Philol. vol. XXVII (1868) p. 152 sq., Protzen,
de excerptis Tibullianis (Gryphisw. 1869), Mueller, über die hand-
schriftliche Ueberlieferung des Tibullus im Mittelalter, N. Jahrb. für
class. Philol. vol. XCIX (1869) p. 63—77 (cum supplemento Franckeni
ibid. p. 207 sq.), Meyncke, die Pariser Tibull-Excerpte, Rhein. Mus.
vol. XXV (1870) p. 369—392 et 452 sq.

³⁾ Adde České mus. vol. VI p. 408 n. S. — E. Woelfflini collec-
taneis pendent Ribbeckius (Scaen. vol. II² p. 309 sqq.), Friedrich (Berol.
1880), Meyer (Lips. 1880).

⁴⁾ Subsiccivo studio 'Speculum quadruplex' coluerunt Keller et
Holder ad Horatium (cf. vol. II 2 praef. p. XIII), in Petronii editione
Buecheler (cf. praef. p. XXVI sqq.), in Suetonio Roth (cf. praef. p.

1) = Terentius Heautontim. 805 sq.

nulla est tam facilis res, quin difficilis siet,
quam invitus facias.

Vinc.: siet] sit || quam] dum (si = ἐάν Sp. h. V 73;
cf. Burlaeus cap. CVII p. 342: nulla res tam facilis
est, quin sit difficilis, si invite fiat).

2) = Horatius Epist. I 16, 52

oderunt peccare boni virtutis amore,
[oderunt peccare mali formidine poenae].

Vinc. versum uncis saeptum repetit Sp. d. IV 106, nec
tamen Sp. h. VI 68; eundem agnoscunt nonnulli Ho-
rati codices (cf. Keller edit. vol. II p. 258 sq. et Epi-
legom. p. 670), sed interpolationem verba: tu nihil
admittes in te formidine poenae (v. 53) arguunt,
quae ratio Aldum Manutium non fugit.

3) = omnis sapiens liber, omnis stultus ser-
vus, quemadmodum apud Ciceronem Paradox. Stoic.
V lemma effert *Vinc.* et nostro loco et Sp. d. V 58
et Sp. h. VI 19 cf. praeterea Sp. d. V 8 omnis
sapiens liber est et omnis stultus servus
et IV 118 (cl. Sp. h. V 28) Stoicorum sententia
fuit — omnes sapientes esse liberos (libe-
ros esse Sp. h.) et omnes stultos servos. Alia
Ciceronis est memoria: ὅτι μόνος ὁ σοφὸς ἐλεύθερος καὶ πᾶς
ἄφρων δοῦλος [solum sapientem esse liberum
et omnem stultum servum], quamquam non-
nulli libri (cf. Moser ad Paradox. p. 209 sq. et Hal-
mius in Orellii edit. vol IV² p. 752) Vincentii con-
textum commendant: ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ ἐλεύθεροι,
πάντες δὲ οἱ μωροὶ δοῦλοι [omnes sapientes libe-
ros esse et stultos omnes servos] cf. a) Cicero
Academ. II 44, 136 postremo (scil. sapientem esse)
solum civem, **solum** liberum? insipientes

XXXIII sq.), in Gellio Hertz (cf. vol. II praef. p. XL sq.); cf. insuper
SchenkI, die Excerpte aus den Briefen des Symmachus in dem
Speculum historiale des Vincentius Bellovacensis, Zeitschr. f. d. österr.
Gymn. vol. XI (1860) p. 412 sqq., Leo, Anecdoton Lugdunense eclogas
e tragoediis Senecae continens (Commentationes in honorem Bueche-
leri et Useneri, Bonnae 1873) p. 38 sqq., Giambelli, Rendiconti
etc. (cf. C. Mus. fil. vol. VI p. 402 n. 2) vol. II 2 (1886) p. 169 sqq. et
173 sqq. (de nonnullis Plinii Secundi et Ciceronis eclogis). Non satis-
facit Boutaric, Vincent de Beauvais et la connaissance de l'anti-
quité classique au XIII siècle (Paris. 1875 = Revue ds questions
historiques vol. XVII p. 5—57).

omnes peregrinos, exsules, servos furiosos? — Plutarchus Vit. Cat. Min. LXVII p. 792 C περιήλθεν ἡ ζήτησις εἰς ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα τῶν Στωϊκῶν, τὸ μόνον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἐλεύθερον, δούλους δὲ τοὺς φαύλους ἅπαντας, Laertius Diogenes VII 1, 121 (τὸν σοφὸν) μόνον ἐλεύθερον, τοὺς δὲ φαύλους δούλους, — b) Ambrosius Epist. I n. 37 (Patr. Lat. XVI p. 1130 C) quae sententia magno a philosophis fluctuata atque iactata est disputationis molimine, dicentibus quia **omnis** sapiens liber, omnis autem insipiens serviat, Comment. in Epist. I ad Corinth. (ibid. vol. XVII p. 232 C) sicut et veteribus placuit, qui **omnes** sapientes liberos appellarunt, imprudentes autem omnes servos, Philo Judaeus περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον § 1 vol. II p. 444 M. ὁ μὲν πρότερος λόγος ἦν ἡμῖν, ὃ Θεόδοτε, περὶ τοῦ πάντα δούλον εἶναι φαῦλον, ὡς καὶ διὰ πολλῶν καὶ εἰκότων καὶ ἀληθινῶν ἐπιστωσάμεθα. Οὗτοςί δὲ ἐκείνου συγγενής, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος ἀδελφὸς καὶ τρόπον τινὰ δίδυμος, καθ' ὃν ἐπιδείξομεν, ὅτι πᾶς ὁ ἀστεῖος ἐλεύθερος.

4) = Ps.-Seneca (Martinus Dumiensis) de formula honestae vitae II 4

prudentis proprium est examinare consilia et non cito facili credulitate ad falsa prolabi.

5) = Terentius Adelph. 386 sqq.

istuc est sapere, non quod ante pedes modost videre, sed etiam illa quae futura sunt prospicere.

Vinc.: istuc] istud (= Sp. h. V 73) || non modo quod ante pedes (metri compages servat Sp. h.; aliter Burlaeus p. 344: istud est sapere, non solum quod ante pedes modo est videre, sed etiam ea quae futura sunt prospicere).

6) = Publilius Syrus 123 (Scaen. vol. II p. 320 Ribb.

discipulus est prioris posterior dies.

Vinc.: discipulus—prioris] legitur, quod discipulus prioris est cf. C. Mus. fil. vol. VI p. 408.

7) = Ovidius Trist. II 266

nil prodest, quod non laedere possit idem.

8) = 'Caecilius Balbus' Paris. p. 41 n. 41 (inter Socraticis dicta)

oriente sole consilium, occidente convivium cogitato.

Vinc.: cogitato] recurrit Sp. d. IV 96 (= n. 51 infra) et Sp. h. III 58, attamen interpres lectionem 'cogitator' reddere videtur, quae etiam apud Burlaeum cap. XXX p. 126 varietate 'cogitandum' significatur cf. insuper Seneca Epist. LXXI 1 consilium nasci sub diem debet. (Alii noctem consiliis maxime inservire putarunt cf. ad context. Graec. n. 51 cl. Onosandro de imper. offic. I 4 ἐν νοκτὶ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ψυχῆς ἡρεμούσης στρατηγῶν γνώμη τελειοῦται).

9) = Dionysius Cato Dist. I 18, 1

cum fueris felix, quae sunt adversa, caveto.

10) = Ovidius A. A. I 84

quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.

Vinc.: cavit] cavet (contra metri leges; recta scriptura occurrit Sp. h. VI 111).

11) = Claudianus de laud. Stilich. II 326 sq.

plus est servasse repertum
quam quaesisse novum.

Vinc.: repertum] quaesitum (fortasse propter Claudian. in Rufin. II 50 sq. imperium tanto **quaesitum** sanguine, tanto | **servatum**). Mendum repetit Sp. h. XVII 101, in contextu Graeco (τὰ ἔντα) pluralis numerus innui videtur, quocum cf. Ovidius A. A. II 13 non minor est virtus quam quaerere **parta** tueri, — Poet. Lat. Min. vol. III p. 238 (Baehrens) v. 32 acrius adpetimus nova quam iam **parta** tenemus, — Sallustius Jug. XXXI 17 maius dedecus est **parta** amittere quam omnino non paravisse.

12) Anonymus (ap. Vincent.)

spernere mundum, spernere nullum, spernere
sese,
spernere se sperni, quattuor haec bona sunt.

Vinc. lemma 'versificator' et hic et V 130 adponit; eadem ratione n. 67 auctor designatur, ubi itidem disticha comparent; hexametri 'versificatori' tribuuntur IV 126. 145 et V 113:

Vinc.: Atheniensium] Atheniensis || interficiemus] occiderimus (interficimus Sp. h. III 18 cum T aliisque Valerii libris cf. Kempfius p. 389).

16) = Ps.-Seneca de moribus 34

pacem habebis cum hominibus, cum vitiis bellum.

Vinc.: habebis] habeto (etiam Sp. h. VIII 102; cf. Publil. Syr. Append. 45 p. 368 Ribb.).

17) = Fulgentius Mythol. II 7 p. 676 (Mythogr. Lat. ed. Staveren)

sapientes viri maiorem cum vitiis quam cum inimicis pugnam gerunt.

18) = Seneca de benef. VI 3, 4

(istud quod suspicis, quo te divitem ac potentem putas,) quamdiu possides, sub nomine sordido iacet: domus est, servus est, nummi sunt: cum donasti, beneficium est.

Vinc.: (istud quod suspicis] illud || divitem ac potentem] divitem) || nomine sordido] sordido nomine || cum] cum autem. — Quae lectionis discrepantiae recurrunt in Sp. h. VIII 108.

19) = Seneca Phaedr. 593 sq.

intrepida constant verba: qui timide rogat docet negare.

Vinc.: intrepida] rogantis autem intrepida || qui nam qui. — Metri rationes observat Sp. h. VIII 114.

20) = Publilius Syrus 233 p. 330

ingenuitatem laedas, cum indignum roges.

Vinc.: laedas, cum] laedit, qui || roges] rogat. Quocum contextu interpres Graecus vocem εἰσρηγῆται coniunxit, videlicet ad dictum, quod apud Vincentium sequitur, delapsus: **beneficium** vero dat is, qui celeriter dat (Publil. Syr. 235). Ambigi vero potest, utrum indignum pro masculino habuerit (cf. Friedrich ad Publil. J 4 p. 170 cl. H 29) an phrasin indignum beneficium significaverit, de qua cf. Cicero Lael. XX 76 atque in omni re considerandum est, et **quid** postules ab amico et quid patiare a te impetrari, XIII 44 (cl. Donato ad Terent. Andr. 544) haec

igitur lex amicitiae sanciat, ut ab amicis **honesta** petamus, Dionysius Cato Dist. I 31, 1 quod **iustum** est petito vel quod videatur **honestum**.

21) = Seneca de benef. II 11, 2

qui dedit beneficium taceat, narret qui accepit.

Vinc.: qui—taceat] taceat qui beneficium dedit (= Sp. d. IV 50 et Sp. h. VIII 107).

22) = Seneca de benef. III 15, 4

qui dat beneficia deos imitatur, qui repetit feneratores.

Vinc.: (= Sp. h. VIII 108): deos] deum || feneratores] foenerator est, quae varietas memoratu digna est;⁶⁾ de forma deum cf. Senecae Monit. n. 10 p. 18 Woelflin (de mor. 47) quid est beneficia dare? imitari **deum** cum notis nostris ad Gnomol. Vatic. 53 ('Wiener Studien' vol. IX — 1887 — p. 199 sqq.) et Haas, de L. Annaei Senecae philosophi monitis (Monach. 1878) p. 37.

23) = Seneca de benef. IV 40, 5

qui nimis cupit solvere, invitus debet, qui invitus debet, ingratus est.

Vinc. (= Sp. hist. VIII 108): nimis] nimis cito || cupit solverē] solvere cupit || qui] et qui.

24) = Seneca Epist. LXXXI 18

ingratus est, qui beneficium reddit sine usura.

25) = Seneca Epist. LXXXI 14⁷⁾

saepe quod datur exiguum est, quod sequitur ex eo, magnum.

26) = Terentius Adelph. 216

pecuniam in loco negligere maximum interdumst lucrum.

⁶⁾ Cf. Rossbach, Symbolae ad Senecae filii libros recensendos et emendandos (Vratisl. 1887) p. 3 n. 10: 'plurima in eius speculis ex omnibus Senecae libris excerpta sunt, sed praeter naturales quaestiones nondum ita ut par est a viris eruditis adhibita'.

⁷⁾ Etiam Sp. h. VIII 134 n. 24 (Epist. LXXXI § 18) ante n. 25 (§ 14) conlocatur.

Vinc. (sub Senecae nomine; at cf. Sp. d. IV 246 et Sp. h. V 73): negligere] negligere.

27) = Seneca Epist. LXXXI 28

quaeris, quid sit, quod oblivionem nobis acceptorum faciat? cupiditas accipiendorum.

Vinc. (= Sp. h. VIII 134): quid — faciat] quid nobis faciat oblivionem acceptorum.

28) = Seneca Controv. VII 5

nihil est puero teste certius; nam ad eos annos pervenit, ut intelligat, et non ad eos, quibus fingat.

Vinc.: nam] nam et (= Sp. d. V 12 <sive n. 87 infra> et Sp. h. VIII 112).

29) = Cicero de Leg. III. 2, 5

qui modeste paret, videtur qui aliquando imperet dignus esse.

Vinc.: qui — esse] qui aliquando imperare dignus esset (= Sp. d. IV 40 et Sp. h. VI 28, quo loco praeterea 'quod' pro 'qui' legitur), quemadmodum etiam nonnulli codices deterioris notae apud Ciceronem exhibent. Interpretes ex suo 'alii' (ἄλλοι) expressit, attamen 'aliquando' ipsius Ciceronis verba nostrae sententiae et praemissa (qui bene imperat, paruerit **aliquando** necesse est) et subiuncta (itaque oportet et eum qui paret sperare se **aliquo tempore** imperaturum et illum qui imperat cogitare **brevi tempore** sibi esse parendum) vindicant.

30) = Quintilianus Inst. Orat. IV 1, 12

(sed ego cum auctoritate summorum oratorum magis ducor, tum pertinere ad causam puto, quidquid addicentem pertinet,) cum sit naturale, uti iudices iis, quos libentius audiunt, etiam facilius credant.

Vinc. (= Sp. h. IX 122): cum sit naturale] naturale est (ad loci communis normam) || iis] his (quam scripturam Quintiliani liber Ambrosianus firmat) || etiam facilius] facilius etiam.

31) = Claudianus de consul. Mall. Theod. 227 sqq.

dis proximus ille est,
quem ratio, non ira movet; qui, facta re-
consilio punire potest. [pendens,

Vinc. (= Sp. h. XVII 101): dis] diis || (qui] quae Sp.
h. perperam). Locum non bene intellexit versionis Grae-
cae auctor!

32) = Symmachus Epist. II 29 (Patr. Lat. vol. XVIII
p. 185 C)

pro optimis viris quisquis intervenit, non
magis illorum videtur iuvare commodum,
quam suum commendare iudicium.

33) = Publilius Syrus 257 p. 333

iudex damnatur, cum nocens absolvitur.

34) = Ps.-Seneca de moribus 111

alteris semper ignoscito, tibi ipsi nunquam.

35) = Seneca de clem. I 2, 2

tam omnibus ignoscere crudelitas est
quam nulli.

36) = Ovidius Am. III 4, 43 sq.

si sapis, indulge dominae, (vultusque
exue,) nec rigidi iura tuere viri.
severos

Vinc.: exue] erue (nec tamen Sp. h. VI 110). Sententiam
in arctum coegit interpres.

37) = Seneca Troad. 291

qui non vetat peccare, cum possit. iubet.

38) = Seneca de remed. fortuit. II 3 (sive Publil. Syr.
Append. 100 p. 373)

stultum est timere, quod vitare non possis.

Vinc. et hic et Sp. d. V 114 nec non Sp. h. VIII 109 Se-
necae contextum (= Ps.-Seneca de mor. 39) servat (vi-
tare non possis] vitari non potest Publil.), quam-
quam voce 'morieris' ex praecepti communis ratione
caret, quae quidem apud Senecam gnomae nostrae prae-
mittatur.

39) = Cicero pro Marcello IV 12

ipsam victoriam vicisse videris, cum ea,
quae illa erat adepta, victis remisisti.

Vinc. colorem gnomicum inlaturus eo adductus est, ut et hic et Sp. h. VI 30 contextum ita commutaret: ipsam victoriam vicisse videtur, qui ea, quae illa adepta est, victis remisit.

40) = Ovidius *Metam.* X 544

in audaces non est audacia tuta.

41) = Ovidius *Metam.* X 586

audentes deus ipse iuvat.

42) = Publilius Syrus 209 p. 328

honesta turpitudō est pro causā bona.

Vinc. est — bona] est mori pro bona causa cf. Friedrich ad Publil. H 5 p. 161 sq.

43) = Seneca *Epist.* LXXI 7

Socrates (qui totam philosophiam revocavit ad mores et hanc summam dixit esse sapientiam, bona malaque distinguere, 'sequere' inquit 'illos, si quid apud te habeo actoritatis, ut sis beatus, et te alicui stultum videri sine; quisquis volet, tibi contumeliam faciat et iniuriam, tu tamen nihil patieris, si modo tecum erit virtus.

Vinc. (= Sp. h. III 58): Socrates — sine] dicebat autem Socrates || quisquis] quisque (neque aliter optimi Senecae libri praebent; 'quisquis' ex interpolatis codicibus post alios recepit Hense vol. III — L. 1898 — p. 230, 16) || tu om. (non Sp. h., ubi 'faciet' pro 'faciat' legitur).

44) = Sidonius Apollinaris *Epist.* III 7 (*Patr. Lat.* vol. LVIII p. 500 C)

garrulo non respondere convicium est.

Vinc. (= Sp. d. IV 170 et 172) adgnoscit particulam 'non' prave ab interprete omissam (convicium] vitium IV 172).

45) = Seneca *Epist.* XXVIII 2

querenti cuidam Socrates ait: quid miraris nihil tibi peregrinationes prodesse, cum te circumferas.

Vinc. querenti — ait] Socrates quaerenti cuidam, cur mutatio locorum nihil sibi prodesset ad

depositionem vitiorum, ait. Scilicet in Vincentii excerpto (= Sp. h. III 58) praeterea Epist. CIV 7 respicitur: Socraten querenti cuidam, quod nihil sibi peregrinationes profuissent, respondisse ferunt: non immerito hoc tibi evenit: tecum enim peregrinabaris.

46) = Seneca Epist. XXIV 17

pauper fiam: inter plures ero. exul fiam: ibi me natum putabo, quo mittar; alligabor: quid enim? nunc solutus sum? ad hoc me natura grave corporis mei pondus adstrinxit. moriar: hoc dicis, desinam aegrotare posse, desinam alligari posse, desinam mori posse.

Vinc. (= Sp. h. VIII 123, ubi contextus purior comparet): ibi me natum] ubi me notum (at cf. γεννητόν με ἐξείσε et Sp. h.) || quo mittar om. || solutus] sollicitus (non Sp. h.; cf. λελυμαι) || grave—pondus] gravi—pondere (non Sp. h.; adgnoscit interpres: βαρεῖ—ἄχθει) || adstrinxit] astrinxit || hoc dicis om. || desinam alligari posse, desinam mori posse] alligari posse, mori posse (quae varietas ineptam interpretis versionem procreavit; genuinam sententiam repetit Sp. h.).

47) cf. Seneca Epist. XI 1 verecundiam, bonum in adolescente signum, vix potuit excutere.

Vinc. locum communem: verecundia in adolescentia bonum signum est suppeditat, qui ad Senecae textum magis se adplicat Sp. d. V 13 et Sp. h. VIII 118: verecundia bonum in adolescente signum est.

48) = Seneca Phaedr. 876

alium silere quod voles primus sile.

Vinc.: voles] vis (= Sp. d. IV 170, nec tamen Sp. h. VIII 114). — Versio Graeca lectionem 'quom' (quum, cum) pro 'quod' innuere videtur, sed ἄλλον ante σιῶν procul dubio librarii culpa excidit.

49) = Hieronymus Comment. in Eccles. (Patr. Lat. vol. XXIII) p. 1037 B (ad verba: tempus tacendi et tempus loquendi: III 7)

Pythagoricos reor, quorum disciplina est tacere per quinquennium et postea eruditos loqui, hinc originem sui traxisse decreti.

Vinc. (= Sp. d. IV 92. 170, Sp. h. III 26): Pythagoricos reor, quorum] Pythagoreorum ex sententiae communis ratione, qua ductus Vincentius etiam particulam: hinc originem sui traxisse decreti neglexit ¶ (postea] post Sp. h. III 26). — Interpretis semidocti sedulitas *ῥιστίαν* pro lectione 'quinquennium' (= *πενταετίαν*) invexit, quae quidem omni suspitione vacet cf. Plutarchus de curios. 9 p. 519 C, Lucianus Hermet. 48, Vit. auct. 3, Laertius Diogenes VIII 1, 10, Philostratus Vit. Apollon. I 14, 2 (coll. 1, 2 et Suid. s. v. *Ἀπολλώνιος Τρανός*), Clemens Alexandrinus Strom. V 11 p. 686 Pott. (Patr. Gr. vol. IX p. 101 B), Jamblichus de vit. Pythag. XVII 72. 74, IX 90, Eusebius Hist. Eccl. IV 7 (Patr. Gr. vol. XX p. 317 B), Epiphanius in Dielsii Doxographis p. 587, 7 et 590, 13, Simplicius ad Epictet. Enchir. XXXIII 2, Procopius Epist. CLVII p. 595 Herch., Joannes Philoponus in Aristotel. de anim. (Commentar. in Aristotel. ed. Acad. Berol. vol. XV) p. 117, 5 sqq. (Hayduck), Tzetzes Chil. VIII 280, — Seneca Epist. LII 10, Sidonius Apollinaris carm. XV (Patr. Lat. vol. LVIII p. 713 C), Servius ad Vergil. Aen. X 564. Eodem spectant *ἔτη πολλά* apud Jamblichum XVI 68, XXXII 225 et *πολυετής σιγή* apud Joannem Hierosolymitanum Vit. Joann. Damasc. XXIV (Patr. Gr. vol. XCIV p. 465 A), annique silentes' apud Claudianum de Mallii Theod. cons. 157, quamquam alii traditionem paululum inflectunt cf. Taurus apud Gellium N. A. I 9, 3 sqq. tum qui exploratus ab eo idoneusque fuerat, recipi in disciplinam statim iubebat et tempus certum tacere, non omnes idem, sed alios aliud tempus pro aestimato captu sollertiae. Is autem qui tacebat quae dicebantur ab aliis audiebat, neque percontari si parum intellexerat neque commentari quae audierat faserat; sed non minus quisquam tacuit quam **biennium** et Apuleius Flor. II 15 non in totum aevum tamen vocem desuescebant nec omnes pari tempore elingues magistrum sectabantur, sed gravioribus viris **brevi spatio** satis videbatur taciturnitas modificata; loquaciores enim vero ferme **in quinquennium** velut exilio

vocis puniebantur. Mire tamen cum interprete Graeco concordat Hippolytus Philosophom. I 2 ap. Dielsium, Doxogr. p. 558, 3 sq. (Patr. Gr. vol. XVI p. 3025) και ὑπέμνεσι σιωπῶν ὅτε μὲν ἔτη τρία ὅτε δὲ πέντε καὶ μνηθάνων.

50) = Sallustius Catil. I 2

et priusquam incipias consulto et ubi consulueris mature facto opus est.

Vinc. (= IV 26, V 19. 24, Sp. h. VI 33): et om. || (et priusquam] prius autem quam Sp. d. V 24) || et] at (= IV 26, V 24, om. V 19 et Sp. h.) || mature facto opus est] mature opus facto est (mature opus est facto IV 26, V 19. 24, Sp. h.)

51) cf. ad n. 8 supra.

52) cf. C. Mus. fil. vol. VI p. 408. Rem enarrant praeterea Laberius 72 sqq. (vol. II p. 291 Ribb.), Cicero Tusc. V 39, 114, de Fin. V 29, 87, Gellius X 17, 1, Plutarchus de curios. 12 p. 521 E cf. insuper Himerius III 18; Hieronymus ad Abigaum LXXVI 2 (Patr. Lat. vol. XXII p. 689) et contra Jovin. II 9 (ibid. vol. XXIII p. 298 C).

53) = Seneca de matrim. vol. III p. 434 Hase (ex Hieronymo contr. Jovin. II 49 Patr. Lat. vol. XXIII p. 281 A, quem exscripsit Hugo de S. Victore 'de Nuptiis' I 1 ibid. vol. CLXXVI p. 1205 C) Sextus (v. l. Xystus)⁵⁾ in sententiis 'adulter est' inquit 'in suam uxorem amator ardentior'.

Vinc. lemma: 'Sextus Pythagoricus in sententiis' praemittit, ipse autem ex Hieronymo hausit cf. Sp. h. XVI 75. Alterum Hieronymi testimonium (in Ezech. VI Patr. Lat. vol. XXV p. 180 B: pulchre in Xysti Pythagorici sententiolis dicitur: 'adulter est uxoris propriae amator ardentior') innuitur Sp. h. VI 96. Contextum Graecum μοιχὸς τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς πᾶς ὁ ἀκόλαστος una cum Rufini versione: adulter etiam propriae uxoris omnis impudicus suppeditat Elter Gnom. I p. XVI (Sext. n. 231).⁹⁾

⁵⁾ Cf. Sexti sententiarum recensiones Latinam Graecam Syriacas coniunctim exhibuit Joannes Gildemeister (Bonnae 1873) p. LIV sq.

⁹⁾ Sententia μοιχὸς ἐστὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς πᾶς ὁ ἀκόλαστος etiam Clitarcho adsignatur cf. n. 71 p. XLI Elter; ex Hieronymi memoria perperam Ps.-Publili trimeter: adulter est uxorem qui amat ardentius (p. 96 v. 9 Friedrich) concinnatus est.

54) = Ovidius Her. V 101 sq.

nulla reparabilis arte
laesa pudicitia est.

Vinc. laesa pudicitia est nulla reparabilis arte
praebet, attamen interpres Graecus vulgarem memoriam
(= Sp. h. VI 107) expressit.

55) cf. Valerius Maximus IV, 3, 6 (de Fabricio Luscinio)

locupletem illum faciebat, non multa pos-
sidere, sed modica desiderare.

Vinc. (= Sp. h. VI 124): locupletem illum faciebat |
locupletem facit aliquem. Videlicet sententiam
communem ex Valerii loco effecit, de qua cf. Dionysius
Halicarnassensis Antiqu. Rom. V 48 πλούσιος οὐχ ὁ πολλὰ
κεκτημένος ἐστίν, ἀλλ' ὁ μικρῶν δεησόμενος et Joannes Chry-
sostomus Homil. II de Lazaro (Patr. Gr. vol. XLVIII
p. 982) οὐδὲ πλούσιος ἐστὶν ἐκείνος ὁ πολλὰ περιβλημένος,
ἀλλ' ὁ μὴ πολλῶν¹⁰) δεόμενος, (οὐδὲ πένης ἐστὶν ἐκείνος ὁ μηδὲν
κεκτημένος, ἀλλ' ὁ πολλῶν ἐφιέμενος) cl. Censorino de die
nat. I quisque non quanto plura possidet, sed
quanto pauciora optat, tanto est locupletior.
Addatur nota ad n. 99 infra.

56) = Galfridus (Ganfredus) de vino salvo poetria nova
v. 1830 sq.¹¹)

liber is est, vitii qui non est servus. Abundat,
cui satis est quod habet; pauper, qui plus cupit.

Vinc. (= Sp. d. IV 15): vitii qui non est servus |
vitiis qui non inservit cf. v. 1122 p. 927, ubi
eandem lectionis varietatem Leyser profert [abundat]
abundans. — Ceterum Galfridus sententias illas ex
Seneca repetit, nisi forte verba: 'hic mos | est Senecae'
ad extremam definitionem spectant cf. a) Epist. XCII
31 nemo liber est, qui corpori servit cl. Epist.
LI 8 quae sit libertas, quaeris? nulli rei ser-

¹⁰) Definitio paululum inflectitur Homil. XXI in Epist. ad Ephes.
(vol. LXII p. 151) πλούσιος γὰρ οὐχ ὁ πολλῶν χρημάτων δεόμενος καὶ
πολλὰ περιβλημένος, ἀλλ' ὁ μηδὲν ὅς χρειαν ἔχων et Homil. II in
Epist. ad Philipp. 5 (ibid. p. 196) (οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι πένης ὁ μηδὲν ἔχων,
ἀλλ' ὁ πολλῶν ἐπιθυμῶν) οὐκ ἔστι πλούσιος ὁ πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ὁ μη-
δὲν ὅς δεόμενος cf. etiam Isidorus Pelusiota Epist. V n. 450 (ibid. vol.
LXXVIII p. 1588 C) οὐ γὰρ τὸν πλοῦτον ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πλοῦτου,
πλοῦτός ἐστι μέγιστος.

¹¹) P. Leyser, Historia poetarum et poematum medii aevi (Halis
1721) p. 964.

vire, Nat. Quaest. III praef. 14 liber autem est, qui servitutem effugit sui, Monit. 104 p. 24 servos puta, quos imperantes multis milibus videris, si cupiditatibus servient (magis huc facit dictum apud Auctorem ad Herennium IV, 17, 24 liber is est existimandus, qui nulli turpitudini servit cf. praeterea Clitarchus 86 οὐκ ἔστιν ἐλεύθερον εἶναι κρατούμενον ὑπὸ παθῶν cum Elteri nota p. XLII); — b) Epist. II 5 quis sit divitiarum modus, quaeris? primum habere quod necesse est; proximus, quod sat est cl. I 4 non puto pauperem, cui, quantulumcumque superest, sat est, XIV 15 is maxime divitiis fruitur, qui minime divitiis indiget, Monit. 1 sq. p. 18 (de mor. 45 sq.) quae sunt maximae divitiae? non desiderare divitias. Quis plurimum habet? qui minimum cupit (plane consentit Cicero Paradox. VI 3, 51 contentum suis rebus esse maximae sunt certissimaeque divitiae); — c) Epist. II 5 qui plus cupit, pauper est.

57) = Claudianus in Eutrop. II 50

sed quam caecus inest vitiis amor?

Vinc. (= Sp. d. IV 106. 109. 121, V 18, Sp. h. XVII 101): sed] heu (loci communis natura flagitante).

58) = Publilius Syrus 22 p. 311

amare et sapere vix deo conceditur.

Vinc. (= Sp. d. IV 121): deo] a deo.

59) = Ovidius Her. I 12

res est solliciti plena timoris amor.

Vinc. scripturam solliciti et hic adgnoscit et Sp. d. IV 113 et Sp. h. VI 107, interprets lectionem sollicita et reddidit.

60) = Tibullus III 4, 7 sq.

somnia fallaci ludunt temeraria nocte
et pavidas mentes falsa timere iubent,

quae memoria (= *Vinc.* Sp. d. V 73) liberius versa est in contextu Graeco.

61) cf. ad n. 4.

62) cf. Cicero Cat. Mai. II 4 quo in genere est in primis senectus, quam ut adipiscantur

omnes optant, eandem accusant adeptam:
tanta est stultitiae inconstantia atque
perversitas.

Vinc. (= Sp. h. VI 16) ad sententiae communis normam
verba ita refinxit: tanta inest (hominibus add. Sp.
h.) stultitiae inconstantia atque perversitas,
quod omnes eam ut adipiscantur exoptant
et eandem adepti accusant.

63) = Cicero Tusc. III 30, 73

est enim proprium stultitiae, aliorum
vitia cernere, oblivisci suorum.

Vinc. (= Sp. d. IV 121, V 49, Sp. h. VI 25): est enim
proprium stultitiae] stultitiae proprium est
(stultitiae est proprium Sp. d. V 49) || oblivisci
suorum] suorum oblivisci.

64) = Ovidius A. A. I 717

quod refugit, multae cupiunt; odere quod
instat.

Vinc. (= Sp. h. VI 111): multae] multi (ex florilegii
ratione).

65) = Terentius Adelph. 98 sq.

homine imperito nūquam quicquam iniūstiust,
qui nisi quod ipse fecit nil rectū putat.

Vinc. metri compagibus ruptis haec praebet: quid ho-
mine imperito iniustius, qui nihil rectum
putat, nisi quod ipse fecit. Quam sententiam ver-
sio Graeca expressit, nisi quod interpreti lectio: homine
imperito nihil iniustius (= Sp. h. V 73 cl. Bur-
laeo cap. CVII p. 342) obversata est.

66) = Caesar B. Civ. II 27, 2

quae volumus, et credimus libenter; et
quae sentimus ipsi, reliquos sentire spe-
ramus.

Vinc. (= Sp. h. VI 5): quae — libenter] quae volu-
mus libenter credimus (quod volumus, et li-
benter credimus Sp. h., qua scriptura interpretatur) ||
sentimus ipsi] ipsi sentimus || reliquos] alios
quoque.

67) = 'Versificator' apud Vincentium (cf. ad n. 12):

Unde superbit homo, cuius conceptio culpa,
 nasci poena, labor vita, necesse mori?
 Vana salus hominis, vanus labor, omnia vana.
 Inter vana nihil vanius est homine.
 Post hominem vermis, post vermem fitcinis
 heu, heu!
 Sic redit in cinerem gloria nostra suum.

68) = Horatius S II 5, 32 sq.

gaudent praenomine molles
 auriculae.

Vinc. (= Sp. VI 69): praenomine] prae nomine.

69) = Dionysius Cato Dist. II 16

nec te collaudes nec te culpaveris ipse:
 hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

70) = Plinius Epist. XVI 9

pravum malignumque est, non admirari
 hominem admiratione dignissimum.

Vinc.: malignumque] atque malignum (ac malignum Sp. d. V 69 et Sp. h. X 67).

71) = Seneca Epist. XVIII 14

(delegabo te ad Epicurum. ab illo fiet numeratio) inmodica ira gignit insaniam.

Vinc. (sub Epicuri nomine: fr. 484 p. 305 Us.) praebet: ira immoderata insaniam gignit, quam sententiam¹²⁾ ex Seneca delibatam esse docet Sp. h. IV 40: Seneca quoque de elegantioribus dictis Epicuri multa in libris suis excerpsit, quorum ista sunt, quae subiecimur. Ex Vincentio hausit Burlaeus cap. LXIV p. 276, ipse Seneca Epicuri dictum aliquoties in rem suam convertit, explanat, variat, aliter conceptum adhibet cf. de ira II 36, 5 **irasci** senegant non minus quam **insanire** furiosi, III 21, 5 hic **furor** (quid enim aliud voces?) Romanos quoque contigit, III 34, 2 inde, inquam, vobis

¹²⁾ Horatium Epist. I 2, 62 ira furor brevis est et Apollonium Tyaneum Stobaei Flor. XX 49 (48 Hense = Epistologr. p. 126 n. 86 Hercher) τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄνθος μανία confert Epicuri editor clarissimus, aptius adsimulari possunt Ps.-Phocylides 63 θυμός ἐπερχόμενος μανίην ὀλοόφρονα τίεται, Nilus capit. paraen. 61 (Patr. Gr. vol. LXXIX p. 1253 C) κόλαξι τὸν θυμόν· μανίας γάρ ἐστι πατήρ τὸ μέτρον ἐξερχόμενος, de octo vitiis (ibid. p. 1453 C) ὀργὴ μήτηρ μανίας ὑπερέσσασα γίνεσται.

ira et insania est; — II 36, 5 nulla celerior ad insaniam via est; multi itaque continuaverunt irae furorem... Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira, Epist. XVII, 15 ita est, mi Lucili, ingentis irae exitus furor est, — Herc. fur. 1218 sqq. nondum tumultu pectus attonito carens | mutavit iras quodque habet proprium furor | in se ipse saevit, — de ira I 1, 2 quidam itaque es sapientibus viris¹³⁾ iram dixerunt brevem insaniam.¹⁴⁾

¹³⁾ Secundum Plutarchum Reg. et imp. apophth. p. 199 A n. 16 (= Stob. Flor. XX 68) Cato Maior τὸν ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τοῦ μαινόμενου χρόνῳ διαφέρειν, cuius sententiae formam Latinam ita reddunt codices Parisini PS apud Woelfflinum ad Senecae Monita p. 26 (cf. etiam Ps.-Seneca de mor. 106 cum Woelfflini observatione Philol. vol. IX — 1854 — p. 681): inter iratum et insanum nihil nisi dies interest; alter semper insanit, alter dum irascitur. Nec tamen dubito, quin Seneca vetustiore fontem respererit, quem Cato ex more suo (cf. Sprawozdania z posiedzeń Akademii Umiejętności za r. 1895 — Cracoviae 1896 — p. 64 sq. et 'Eos' vol. III — 1896 — p. 240) perinde usurpavit ac Themistius Or. I p. 7 B et XXII p. 269 D ἐγὼ — οἶμαι τὴν ὀργὴν μανίαν ἀλεγοχρόνιον εἶναι, quem a Choricio Gazaero fr. 81 p. 297 (Boissonade) εἰς ἐξῆς τὴν θυμὸν μανίαν ἀλεγοχρόνιον εἶναι expilatam esse equidem haud facile credam. Ante Catonem similiter locutus est Philemon fr. 184 μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζόμεθα, irae et insaniae notiones praeter Epicurum coniunxerunt Euenus fr. 5 (vol. II p. 270 Bergk) πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψεν | κρυπτόμενον, μανίας ποῦλδ' χρεσιότερον. Melancthius fr. 1 p. 760 (cum Nauckii adnotatione ad fr. adesp. 390 p. 913) πηδῶν ὁ θυμὸς τῶν φρενῶν ἀνωτέρω | τὰ δεινὰ πράσσει, τὰς φρένας μετακίνας. Cleaenetus fr. 2 p. 807 λύπη γὰρ ὀργή τ' εἰς ἓνα ψυχῆς τόπον | ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται, Tragicus incertus fr. 175 p. 875 ὁ θυμὸς ἀπὸ τῶν φρενῶν ἐξῆρ' ἄνω et in Vita Aesopi p. 47, 5 sq. Western. (= Αἰσώπου παρακλήσεις n. 18 ap. H. Schenkelium, Florilegia duo Graeca — Vindob. 1888 — p. 16 et Gregorius Nazianzenus Carm. I 2 n. 30, 8 in Patr. Gr. vol. XXXVII p. 909, de quo testimonio cf. 'Curae Menandreae' p. 28 sive Rozprawy Wydż. filol. Akademii Umiejętności vol. XVII — 1892 — p. 195), — Plato Leg. XI p. 934 D μαινόνται μὲν οὖν πολλοὶ... διὰ θυμὸς κακῆν φύσιν (cl. IX p. 869 A ἐὰν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατῆς θυμὸς γίγνηται, πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίας ὀργῆς τῶν γεννητόρων τολμητὰς κτείνει τινα), ante Catonem fortasse etiam Ennius iram dixit 'initium insaniae' (apud Ciceron Tusc. IV 23, 52: p. 183 Vahlen, n. 547 p. 133 Baehrens), tum a Plutarcho de garrul. 4 p. 503 D μανία γὰρ ὁμότοιχος μὲν ἢ ὀργῆ κατ' ἐπίους poetam antiquum significari verisimile est (cf. 'Cur. Menandr.' p. 28 n. 1, ubi adiungi potest Clemeus Alexandrinus Paedag. III 1 p. 250 Pott. τὸ δὲ θυμικὸν ἠγριώδες ὃν πλησίον μανίας οἰκεῖ).

¹⁴⁾ Praeter Horatium Epist. I 2, 62 (cf. n. 12) apophthegma adhibent Macrobius Saturn. IV 2, 9 ira, quae brevis furor est, Basilius Magnus Homil. X (advers. irat.) 1 (Patr. Gr. vol. XXXI p. 356 C) μανία τις ἐστὶν ἀλεγοχρόνιος ὁ θυμὸς, Joannes Chrysostomus Homil. XLVIII (in Joann.) 3 (Patr. Gr. vol. LIX p. 273) ὀργῆς καὶ μανίας μέσον οὐδέν, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν δαίμων, Catonis dictum proxime attingunt Cicero Tusc. IV 36, 77 ira vero, quae quamdiu perturbat animum dubitationem insaniae non habet et Ps.-Hie-

72) = Seneca Monit. n. 97 p. 23 (= de mor. 98)

quietissimam vitam mortales agerent (agerent homines in terris de mor.), si haec duo (duo haec de mor.) verba de rerum natura (e natura rerum de mor.) tollerentur, meum et tuum.

Vinc. (= Sp. d. V 77) haec habet: quietissime namque (quoque V 77) viverent homines, si duo verba de medio tollerentur, meum scilicet (om. V 77) et tuum. — Ps.-Senecae verba numeris adstringere alii aliter conati sunt e. gr. quiéta vita iis qui meum et tollunt tuum (Bothe), meum et tuum tollas: quanto vives diutius (Ribbeck Append. sent. 73 p. 371), homines si meum tuumque tollerent, quiescerent (Friedrich p. 89 et 94) cf. etiam Haas p. 26.

73) = Publilius Syrus 215 p. 329

homo totiens moritur, quotiens amittit
suos.

Vinc. (= Sp. d. IV 139): totiens — quotiens] toties — quoties (Sp. d. IV 139 'domo' pro 'homo' operarum vitio excusum est).

74) = Lucanus III 118 sq.

ferrum mortemque timere
auri nescit amor.

75) cf. Č. Mus. vol. fil. VI p. 407.

76) = Seneca Controv. II 14

luxuriosus adulescens peccat, senex luxuriosus insanit.

Vinc. (= Sp. d. V 14 et Sp. h. VIII 112): luxuriosus adulescens] adolescens luxuriosus.

77) = Plinius H. N. VII 11 (sect. 9), 48

praeter mulierem pauca animalia coitum
novere gravida.

78) = Ovidius Her. IV 75

ronynus (Pelagius) ad Demetriad. cap. XVIII (Patr. Lat. vol. XXX p. 33 D) quid autem iracundo furor suus confert, quem saevissimis exagitatum stimulis conscientiae ita ab omni consilio ac mente deturbat, ut dum irascitur, insanire credatur?

sint procul a nobis invenes ut femina
79) = Cicero (?)¹⁵⁾ compti.

osculum est pars adulterii.

80) = Dionysius Cato Dist. I 10 sq.

contra verbosum noli contendere verbis:
sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

Vinc. verbosum] verbosos, — at cf. II 11, 1 ad-
versus **notum** noli contendere verbis et IV 34, 1
contra **hominem iustum** prave contendere noli.

81) = Prudentius Psychomach. 285 sqq. (Patr. Lat. vol.
LX p. 44)

desine grande loqui, frangit Deus omne
superbum:
magna cadunt, inflata crepant, tumefacta
premuntur,
disce supercilium deponere, disce cavere,
(ante pedes foveam, quisquis sublime minaris.
Pervulgata viget nostri sententia Christi)
scandere celsa humiles et ad ima redire feroces.

Vinc. (= Sp. d. IV 175 et Sp. h. XVII 102) ante pedes
— Christi om., ex qua ratione scriptura 'scandere'
manavit.

82) cf. Cicero de Off. I. 40, 144 (bene Pericles, cum
haberet collegam in praetura Sophoclem
poetam iique de communi officio conve-
nissent et casu formosus puer praeteri-
ret dixissetque Sophocles 'o puerum pul-
chrum, Pericle'!) 'at enim praetorem, So-
phocle, decet non solum manus, sed etiam
oculos abstinentes habere'.

¹⁵⁾ Admodum suspecta est Vincentii inscriptio: 'Tullius',
quapropter eo inclino, ut lemma ex sententia quae sequitur: idem
in Tuscul. lib. 3 (immo IV 33, 70): flagitii principium est
(ut ait Ennius) inter cives nudare corpora falso effictum
esse ipsique Vincentio definitionem illam vindicandam esse iudicem,
quae quidem glossae marginalis speciem eodem modo praestet atque
eiusdem capituli verba: 'gula est luxuriae fomentum, sed
praecipue vinum, pulchritudo, cantus, ocium, cultus
divitiae'. Osculi voluptarii naturam eodem fere modo perstringit
Ps.-Augustinus (Aelredus Rhievallensis) de amic. 6 (Patr. Lat. vol.
XL p. 835) perversi et turpes et hoc bono sua quodam-
modo flagitia condire nituntur, ipsum osculum tanta
turpitudine foedantes, ut sic osculari nihil sit aliud
quam adulterari; ceterum cf. Plautus Curcul. 53 qui vult
cubare, pandit saltum saeviis cl. Casin. 825.

Vinc. locum communem effecit: praetorem decet non solum manus et linguam, sed et oculos habere continentes, Ciceronis vero locum ei obversatum esse docet Sp. h. III 42 cum Pericles et Sophocles ad colloquendum de consultationibus publicis simul consedisent et casu pulcher adolescens transiret, ait Sophocles: 'ο, Pericle, pulchrum puerum!' Respondit Pericles: praetorem decet non solum manus et linguam, sed et oculos habere continentes. Quod autem utrobique comparet supplementum: et linguam manifesto ex Plauto Mil. Glor. 563 sqq. adsumptum est: hominem servom suos | domitós habere oportet oculos ét manus | orationemque cf. insuper Polybius IX 13, 1 sqq. διὸ χρὴ μηδενὸς ἀφροντιστεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιβολαῖς τοὺς ἡγουμένους· ἔστι δ' ἀρχὴ μὲν τῶν προειρημένων τὸ σιγᾶν καὶ μήτε διὰ χαρὰν παραδόξου προφανομένης ἐλπίδος μήτε διὰ φόβον μήτε διὰ συνήθειαν μήτε διὰ φιλοστοργίαν μεταδιδόναι μηδενὶ τῶν ἐκτός. Hinc igitur 'et linguam' repetit Burlaeus cap. XXXIX p. 170, quippe qui Vincentium usurpaverit, non adgnoscent reliqui apophthegmatis testes: Valerius Maximus IV 3, Ext. 1 Pericles, Atheniensium princeps, cum tragoediarum scriptorem Sophoclem in praetura collegam haberet atque is in publico officio una districtus praetereuntis ingenui pueri formam impensioribus verbis laudasset, intemperatiam eius increpans dixit, praetori non solum manus a pecuniae lucro, sed etiam oculos a libidinoso aspectu continentes esse debere. Plutarchus Vit. Pericl. VIII 8 p. 156 E καὶ ποτε τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε συστρατηγῶν ἐξέπλευσε μετ' αὐτοῦ, παῖδα καλὸν ἐπαινέσαντος, 'οὐ μόνον' ἔφη 'τὰς χεῖρας, ὡ Σοφόκλεις, δεῖ καθαράς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὕψεις, Stobaeus Flor. XVII 19 (18 Hense) Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῆ παῖδα δεικνόντος αὐτῷ, 'ὡ Σοφόκλεις', εἶπε, 'τὸν σώφρονα στρατηγόν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ'. — Ps.-Plutarchus Vit. X Orat. IV p. 838 F (ubi Isocrates falso Periclis partes agit) Σοφοκλέα δὲ τὸν τραγικὸν θεασάμενος ἐπόμενον ἐρωτικῶς παιδὶ εἶπεν· 'οὐ μόνον δεῖ, Σοφόκλεις, τὰς χεῖρας ἔχειν παρ' ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς'.

83) = Append. Sent. 96 p. 373

poténtiorum amico amicitia ést perdenda
aut véritas,

quae octonarii forma e contextu prosaico edolata est: si in clientelam felicis hominis potentisque perveneris, aut veritas aut amicitia perdenda est. (Lusit praeterea Ribbeckius: poténtum amico aut ámittenda amíctia est aut véritas, aliter Friedrich p. 94: ad potentem périt amici aut véritas aut grátia).

Vinc. sententiam prosaicam (felicis hominis] et hominis felicis) profert.

84) = Lucanus Pharsal VIII 493 sq.

exeat aula

qui vult esse pius.

Vinc.: aula] aulam.

85) cf. p. Č. Mus. fil. vol. VI p. 408 sq.¹⁶⁾

86) = Terentius Hec. 201

itaque ádeo uno animo omnés socrus
<omnis suas> oderúnt nurus.

Vinc. (= Sp. h. V 73): itaque adeo et omnis suas om.

87) cf. ad n. 28.

88) = Seneca Epist. LXI 2

ante senectutem curavi, ut bene viverem,
in senectute, ut bene moriar.

Vinc. (= Sp. h. VIII 129): in senectute] in illa. — Falsam lectionem 'iuravi' pro 'curavi' expressit interpres.

89) = Seneca Epist. XIV 1

multis enim serviet, qui corpori servit.

Vinc. (= Sp. h. VIII 119): enim om. (serviet] servit i. e. δουλεύει. Sp. h. cf. Publil. Syr. Append. 166 p. 379 nemo liber est, qui imperio suimet servit corporis, ubi codicis Bernensis b varietas: qui corpori servit ex Seneca Epist. XCII 33 fluxit cf. ad n. 56 supra).

90) = Hieronymus contr. Jovin. II 13 (Patr. Lat. vol. XXIII p. 316)

¹⁶⁾ In Publilii Syri versu (670), quem ibid. p. 409 n. 10 tractavi, nunc pro 'concipit' coniecturam 'cónligit' proponere invat.

Chaeremon Stoicus, vir eloquentissimus, narrat de vita antiquorum Aegypti sacerdotum, quod omnibus mundi negotiis curisque postpositis semper in templo fuerint et rerum naturas causasque ac rationes siderum contemplati sint, numquam mulieribus se miscuerint, numquam cognatos et propinquos, ne liberos quidem viderint, ex eo tempore quo coepissent divino cultui deservire, carnibus et vino semper abstinerint, propter tenuitatem sensus et vertiginem capitis, quam ex parvo cibo patiebantur, et maxime propter appetitus libidinis, qui ex his cibis et ex hac potione nascuntur; pane raro vescebantur, ne onerarent stomachum, et si quanto comedebant, tusum pariter hysopum sumebant in cibo, ut escam gravio-rem illius calore decoquerent. Oleum tantum in oleribus noverant, verum et ipsum parum propter nauseam et asperitatem gustus leniendam.

Vinc.: vir eloquentissimus om. || Aegypti sacerdotum] sacerdotum Aegypti || fuerint — sint — miscuerint] fuerunt — sunt — miscuerunt || et om. || ne] nec || viderint] viderunt] || deservire] mancipari || semper abstinerint] se semper abstinerunt || et vertiginem — patiebantur om. || appetitus] appetitum || ex hac] hac || nascuntur] nascitur || et si quando — decoquerent om. || oleribus] pulmentis || verum et ipsum] et hoc || leniendam] liniendam. — Quam memoriam Graece ita reddidit interpres, ut verba ‘qui ex his cibis et hac potione nascitur’ et ‘raro’ negligeret, tum Charemonis loco Stoicos poneret; at cf. Porphyrius de abstin. IV 6 p. 236, 11 sqq. Nauck (ed. 2) τὰ γούνα κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἱερέας Χαιρήμων ὁ Στωϊκὸς (fr. 4 ap. C. Muellerum, *Fragm. Hist. Gr.* vol. III p. 497 sq.) ἀφηροῦμενος, οὗτος καὶ φιλοσόφος ὑπελήθηθαί φησι παρ’ Αἰγυπτίους, ἐξηγείται ὡς τόπον μὲν ἐξελέξαντο ἐμφιλοσοφῆσαι τὰ ἱερά· πρὸς τε γὰρ τὴν ὄλην ὄρεξιν τῆς θεωρίας συγγενὲς ἦν παρὰ τοῖς ἐκείνων ἀφιδρῦμασι διαίτᾳσθαι . . . . Ἀπειπάμενοι δὲ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἐργασίαν καὶ πόρους ἀνθρωπίνους, ἀπέδωσαν ὅλον τὸν βίον τῇ τῶν θεῶν θεωρίᾳ καὶ θεάσει . . . . Σεμνὸς δὲ αὐτοῦς παρεῖχεν καὶ τὸ δυντεπίμικτον, οἷ γε παρὰ μὲν αὐτὸν τῶν λεγο-

μενων ἀγνεϊῶν τὸν καιρὸν οὐδὲ τοῖς συγγενεστάτοις καὶ ὁμοφύλοις ἐπεμίγνυντο σχεδόν . . . . Δίαιτα δὲ λιτὴ καὶ ἀφελής· οἴνου γὰρ οἱ μὲν οὐδ' ὄλως, οἱ δὲ ὀλίγιστα ἐγεύοντο, νεύρων αἰτιώμενοι· βλάβας καὶ πλήρωσιν κεφαλῆς ἐμπόδιον εἰς εὔρεσιν, ἀφροδισίων τε ἔφασαν αὐτὸν ὀρέξεις ἐπιφέρειν. Ταύτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβῶς εἶχον, ἄρτοις μὲν οὐδὲ ὄλως ἐν ταῖς ἀγνεΐαις χρώμενοι· εἰ δὲ ποτε μὴ ἀγνεύοιεν, σὺν ὑσώπῳ κόπτοντες ἕσθιον· τὸ πολὺ γὰρ αὐτοῦ τῆς δυνάμεως καθαιρεῖν ἔφασαν τὸν ὑσώπον. Ἐλαίου δ' ἀπεύχοντο <οἱ> μὲν ὡς τὸ πολὺ, οἱ πλείστοι δὲ καὶ παντελῶς· εἰ δὲ που μετὰ λαχάνων χρῆσαιντο, παντελῶς ὀλίγῳ καὶ ὅσον παρηγορησαὶ τὴν αἴσθησιν.

91) = Horatius Epist. I 10, 24

naturam expelles furca, tamen usque recurret.

Vinc. expelles furca, tamen] expellas furca licet (nec tamen Sp. h. VI 68) errore proclivi (cf. Obbarius ad Horat. l. c. vol. II p. 46 et Joannes Saresberiensis Polycr. III 8 (Patr. Lat. vol. CXCIX p. 489 C) usus enim, ut ait quidam (Seneca Troad. 633? cf. etiam Append. Sent. 180 p. 388 Ribb.), aegre dediscitur et consuetudo alteri naturae (cf. Otto, d. Sprichwörter und sprichwörtlichen Redensarten der Römer — L. 1890 — p. 90) assistit, quam **licet** expellas furca, tamen usque recurret. Scripturam 'tamen' manifesto comprobatur Juvenalis XIII 239 sq. **tamen** ad mores natura recurrit] damnatos, fixa et mutari nescia, firmo talo stat etiam vox 'furca' (cf. Otto p. 151), quam λαθραίως (propter v. 25 et mala per-rumpet **furtim** fastidia victrix?) vertit interpres.

92) = Varro Sent. 53 p. 267

illum elige eruditorem, quem magis mireris in suis quam in alienis.

Vinc.: illum] illum quidem (non Sp. h. VI 59) || elige eruditorem] eruditorem elige (non Sp. h., ubi alterum 'in' deest).

93) = Varro Sent. 67 p. 268

nil magnificum docebit, qui a se nil didicit.

94) cf. Quintilianus Inst. Or. I 3, 12 mores quoque se inter ludendum simplicius detegunt, modo nulla videatur aetas tam infirma, quae non protinus quid rectum pravumque

sit discat, tum vel maxime formanda, cum simulandi nescia est et praecipientibus facillime cedit.

Vinc. sententiam communem effinxit (= Sp. d. V 12 et Sp. h. IX 121): aetas vero (om. Sp. h., quidem Sp. d.) hominis tum (tunc Sp. h., tunc vel Sp. d.) maxime formanda (formidanda perperam Sp. h.) est, cum simulandi nescia est ac praecipientibus (et praecipientibus Sp. h., principiantibus falso Sp. d.) facillime cedit (credit facillime Sp. h.).
95) cf. C. Mus. fil. vol. VI p. 406.

96) = Seneca Epist. LIII 11

magni artificis est cluisse totum in exiguo.

Vinc. (= Sp. h. VIII 128): cluisse] clausisse.

97) = Symmachus Epist. IV 59 (Patr. Lat. vol. XVIII p. 240 A)

in re aperta piget esse prolixum.

98) = Ps.-Seneca de mor. 99

qui paupertatem timet, quam timendus est.

Vinc.: timendus] timidus rectius cf. Seneca Monit. n. 100 p. 24 qui paupertatem timet, di boni, quam timidus est (ubi Senecae auctoritatem vindicat Haas p. 32), Lactantius Inst. VI 17 (Patr. Lat. vol. VI p. 694) nemo dubitat, quin **timidi** et inbecillisit animi dolorem metuere aut egestatem. Itaque praestat trimeter Ps.-Publilianus: quam tímíduS est is, paúpertatem quí timet a Bothio (post Gruterum v. 598 p. 25, ubi 'is' ante 'est' collocatur) effictus Ribbeckii (Append. Sent. 74 p. 371 qui paúpertatem nón timet, tíméndus est) et Friedrichii (p. 89 et 94 heu quam ést timendus, quí paupertatém timet) commentis. — Hypsaei dictum in Stobaei Flor. XCV 20 θεράπειε τὸ φοβείσθαι, καὶ οὐ φοβήσῃ πένιαν explanant Seneca Nat. Quaest. VI 2, 2 si vultis nihil timere, cogitate omnia esse timenda et Publilius Syrus 598 p. 355 si níl velis timére, metuas ómnia, nec repugnat altera Hypsaei sententia, videlicet ab homine, qui in disputatione¹⁷⁾ adversari partes defen-

¹⁷⁾ Ad idem opusculum redire videtur ecloga Hypsaei nomine insignita apud Stobaeum Flor. XCVII 30 'μή φοβῆς πένιαν. ἀλλ' ἀδι-

debat, prolata: Flor. XCII 10 ὡσπερ ἐπὶ χειρὸς τρεμούσης χρυσίον ἔάν τις θῆῃ, τρέμει, ὅτω καὶ ὁ πλοῦτος, εἰ φοβουμένη καὶ συγκεχυμένη ἐπισωρεύοιτο ψυχῇ, συγκαθαίεται καὶ συμπεριπίπτει.

99) = Ps.-Seneca de mor. 46 (Monit. 2; cf. n. 56 supra) quis plurimum habet? (is) qui minimum cupit, unde manavit Append. Sent. 69 p. 370 quis plurimum habet? is qui omnium minimum cupit.

Vinc. nostro loco praebet: plurimum habet is qui minimum cupit, sed Sp. d. V 76 cum Ps.-Seneca concordat (is om.).

100) = Secundus philosophus apud Vincentium (= Sp. h. X 71)

quid amicus? desiderabile nomen, homo vix apparens, infelicitatis refugium, indesineus felicitas, unde ἐμφανῆς pro ἀφανῆς potius librarii quam interpretis culpa inrepsisse patet. Ἀφανῆς recte exhibet contextus Graecus apud Mullachium, Fragm. Philos. Gr. vol. I p. 514 n. 11, e codice Parisino (P) et Gudiano (G)¹⁸⁾ concinnatus: τί ἐστι φίλος; 1) ζητούμενον ὄνομα, 2)

κίνη. Ὁδοῖς γὰρ ὅτι πένης μετέλλαξεν, ἀλλ' ὅτι ἄδικος· οὐκ οὖν οὐδὲ πλοῦσις ὧν βίωσι ἐπανεστῶς, ἀλλ' ὅτι δίκαιος, ubi Meinekii rationem vol. III p. XXXVI οὐδ' ἔτι: (pro οὐδὲ) ex coniectura et ἐπανεστῶς (pro ἐπανεστῶς) e codice A emendantis confirmat Moschionis praeceptum apud Elterum Gnomie II (Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae, L. 1892) p. 14 n. 25 (sive Epictet. ed. Schenkl p. 489), qui (cum Brinkmanno) non recte in voce μετέλλαξεν haerebat cf. Stobaeus Flor. XCV 12 Δυσχερῆς, ὁνειδίσατος αὐτῶ τινος πενίαν μοχθηροῦ, ἔφη: ἰδιὰ μὲν πενίαν οὐδένα πάσκατε στρεβλοῦμενον εἶδον, διὰ δὲ κακίαν πολλοῦς.

¹⁸⁾ Mihi praesto sunt insuper codices quattuor: Vaticanus (V) 742 (chart. in 4°, s. XIV) f. 70^r sqq. (Σεκούνδου πρὸς Ἀδριανόν), Marcianus (M) Cl. XI n. XXIII (chart. in 4°, s. XV) f. 171^v sqq. (sine inscriptione), Parisinus (P) 2991 A (chart. in 4°, a. 1420 exaratus) f. 363^v sqq. (ἑρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις Πυθαγορικοῦ Σεκούνδου Ἀθηναίου καὶ προβλήματα, ἀηρωτήθη παρὰ Ἀδριανοῦ βασιλέως), Parisinus (p) 1292 (chart. in 4°, s. XV) f. 203^v sqq. (Σεκούνδου Πυθαγορικοῦ Ἀθηναίου ἀποκρίσεις πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως Ἀδριανοῦ ἑρωτήσεις). Quae quidem testimonia in amici definitione hunc apparatus criticum suggerunt: τί ἐστι φίλος om. M., ubi omnino singularum sectionum tituli desiderantur || 1) ὄνομα] ἀγαθόν Π p || 2) om. Π p || 3) δυσχερῆστον] δυσχερῆστον PG (ubi δυσχερῆστον ex coniectura repperit Mullachius), ζητούμενον (ex 1) V || 4 et 5 sedes commutant in Π p || 5 παραμύθιον] παραμύθια Π p || 5 sq. ἀπορίας παραμύθιον. ἄκος ταλαιπωρίας] ἀπορία τῶν παραμυθίων, κατάσκοπος (ex 7) ταλαιπωρίας G, παράθετος ἀγῶν ταλαιπωρίας V M || 6—10 om. Π p || 7 om. G. (cf. VII 9 p. 513 Mull. in hominis definitione) || 8 ἀνθρωπος ἀκατάληκτος] om. G, δυσκατάληκτον εἶρημα V, δυσκατάληκτον εἶρημα M || 9 ἀνυπόστατον] ἐνυπόστατον V, ἀνυπόστατον G || κειμήλιον] κημήλιον M a m. pr. || 10 ἀκατάληκτος] ἀκατάληκτος (ex 8) G, ἀπόρνος V, ἄπνοος M || εὐτοχία] ἐπιτοχία (VM).

ἄνθρωπος ἀφανής. 3) δυσεβρέτον κτήμα. 4) καταφυγή
 δυστυχίας, 5) ἀπρίας παραμύθιον, 6) ἄκος ταλαιπωρίας,
 7) κατάσκοπος βίου, 8) ἄνθρωπος ἀκατάληπτος, 9) ἀνυπόστατον
 κειμήλιον, 10) ἀκατάληπτος ἐδτυχία.

101) cf. Hieronymus Comment. in Osee III 10 (Patr.
 Lat. vol. XXV p. 905 A) quamquam et amor
 recipiat errorem pulchrumque sit illud
 Θεοφράστου quod Tullius magis ad sen-
 sum, quam ad verbum interpretatus est:
 τυφλὸν τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλοῦμενον, id est,
amantium caeca iudicia sunt.

Vinc. amantium caeca sunt iudicia inter Theo-
 phrasti dicta cf. etiam Sp. d. IV 121 Thophrasti (sic)
 sententia fuit amantium caeca esse iudicia
 et Sp. h. V 2 huius quoque sententia fuit aman-
 tium caeca esse iudicia. Vincentio sua debet Bur-
 laeus cap. LXVIII p. 284, Vincentium vero ex Hieronymi
 auctoritate pendere, inde cognoscimus, quod Hieronymi
 errorem repetit, siquidem apophthegmatis fons est Plato
 Leg. V p. 731 E τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλοῦμενον ὁ φιλῶν,
 ubi τὸ φιλοῦν pro ὁ φιλῶν adgnoscent Plutarchus de adul.
 et am. I p. 48 E, de inim. util. 7 p. 90 A, 11 p. 92 E,
 quaest. Platon. 2 p. 1000 A, Galenus π. ψυχῆς παθῶν II
 vol. V p. 6 (Kuehn),¹⁹⁾ Theodorus Metochites Miscell.
 p. 358, 11 (Mueller) nec non Tzetzes Chil. VII hist. 103,
 qui sententiam in proverbium abiisse testatur aequae ac
 Schol. p. 942, 131 sqq. ed. Turic. et Mantissa Proverb.
 III 30 (Paroemiogr. Gr. vol. II p. 777).²⁰⁾

102) = Claudianus in Rufin. II 320 sq.

¹⁹⁾ Cf. Theocritus X 19 sq. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ Πλοῦτος, | ἀλλὰ
 καὶ ὠφρονέστατος Ἔρως (ubi cf. Schol. p. 320 Ahrens), Theophylactus
 Simocatta Epist. 20 p. 769 τυφλώττωσι Τόχῃ καὶ Ἔρωτες, οἱ μὲν τὰς
 ἀλγυρῶνας, ἡ δὲ τὴν εὐδαιμονίαν εἰκὴ καὶ ὡς ἔτοχε παρεγομένη, 57 p. 779
 (Hercher) οὐ δύναται γὰρ μὴ τυφλώτερον ἔρῳσα ψυχὴ, Nicetas Eugenianus
 V 219 Ἔρως δὲ τυφλός, οὐ γὰρ ὁ Πλοῦτος μόνον (Archilochus fr. 103, 1
 sq., Sappho fr. 2, 11, Menander fr. 48, 1 sq.), — Horatius Sat. I 3,
 38 sq. amatores quod amicae | turpia decipiunt cae-
 cum vitia, Vitalis apud Baehrensium P. Lat. Min. vol. IV p. 150
 v. 5 multos caecum amor cogit secreta fateri (Ovidius
 Heroid. IV 154, Propertius II 14, 18, Seneca Med. 591, Quintilianus
 Inst. Or. VI 2, 6). Alia est ratio in Theogoniae Orphicae versu (fr. 68
 p. 180 Abel) πομαίνων παραπίδρασαν ἄν ὁ μ. ρ. α. τ. ο. ὠκύν Ἔρωτα.

²⁰⁾ Perperam ὁ φιλῶν ex suo inculcavit Marquardt vol. I (L.
 1884) p. 4, 18 (cf. Hense ad Stob. Flor. I 202 p. 158, 7 adn. crit.),
 variam scripturam τὸ φιλοῦν omnino neglexit Schanz in Platonis edi-
 tione vol. XII 1 p. 130.

delicta fuere

nexus amicitiae.

Vinc. (= Sp. d. V 85 et Sp. h. XXVII 101): delicta] multis delicta.

103) = Cicero Cat. Mai. XIX 68

quid enim stultius quam incerta pro certis habere?
